

KAPITULLI 3
BARAZIA
Arsimi fillor

Pakicat dhe shumicat

3.1 Të gjithë të ndryshëm, të gjithë të barabartë

Ne pranojmë njëri-tjetrin në një grup

3.2 A është e drejtë?

Pakicat dhe shumicat në oborrin e shkollës (hulumtim)

3.3 A është e drejtë?

Pakicat dhe shumicat në oborrin e shkollës (vazhdim)

3.4 Një matricë e pushtetit

Pakicat dhe shumicat në vendin tonë

Kapitulli 3: Koncept kyç - "Barazia" (për arsimin fillor)

Informacion i zgjeruar për mësuesit: si të rritet ndërgjegjësimi në lidhje me pakicat dhe shumicat në jetën e përditshme të nxënësve në fillore

Shprehja "Të gjithë të ndryshëm, të gjithë të barabartë" është shumë e njohur në Evropë. Ajo pasqyron një nga vlerat thelbësore të EQD/EDNJ, që mund të shprehet si vijon: "Me disa njerëz unë kam shumë gjëra të përbashkëta, ndërsa me të tjerë kam shumë pak. Edhe pse unë kam shumë gjëra të përbashkëta me ta, kam shumë të tjera që i kam të ndryshme. Disa elemente të personalitetit tim i përkasin shumicës, të tjerët i përkasin një pakice." Për rritjen e vetëdijes në lidhje me pakicat dhe shumicat në nivelin fillor, është e nevojshme të sqarohen termat që përdorim. Në përgjithësi, një pakicë është një grup brenda një vendi, që dallohet nga shumica për arsye të tipareve personale ose kulturore. Në shumicën e rasteve, një pakicë jeton si një grup demografik në një njësi të caktuar territoriale (për shembull, një rajon), por ai mund të të jetë gjithashtu i shpërndarë në tërë vendin ose përgjatë kufijve të një vendi. Karakteristikat e ndryshme të minoriteteve shpesh janë gjuha, përkatësia etnike ose feja, por ndonjëherë ata dallohen edhe nga qëndrimet morale, identiteti seksual ose statusi social.

Në përgjithësi, termi *pakicë* përdoret kur një grup është i dominuar nga një grup më i madh, por nuk asimilohet në atë grup. Prandaj, në përgjithësi, pakicat përshkruhen si pakica etnike ose kombëtare. Këshilli i Evropës, Kombet e Bashkuara dhe organizatat e tjera ndërkombëtare kanë miratuar ligje për të drejtat e minoriteteve. Këto të drejta respektohen në shkallë të ndryshme. Këshilli i Evropës ka dy instrumente detyruese: Konventën Kuadër për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare (ETS Nr 157, të miratuar në vitin 1995) dhe Kartën Evropiane për Gjuhët Rajonale ose Minoritare (ETS Nr 148, të miratuar në vitin 1992).

Në vitin 1992, Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara miratoi edhe Deklaratën për të Drejtat e Personave që i Përkasin Pakicave Kombëtare ose Etnike, Fetare dhe Gjuhësore. Në vitin 1988, është themeluar në Tokio, Lëvizja Ndërkombëtare kundër të Gjitha Formave të Diskriminimit dhe Racizmit (IMADR), e cila provoi të zhvendoste vëmendjen rreth problemeve të racizmit dhe diskriminimit kundër pakicave. Avokatët e IMADR mbrojnë të drejtat e grupeve të paprivileguara.

Në shumicën e rasteve, termi *pakicë* i referohet një grupi njerëzish që kanë tiparet e mëposhtme:

- Të qenit i vogël në madhësi në krahasim me popullsinë e përgjithshme të një shteti;
- Status jo-dominues në vend;
- Karakteristika të përbashkëta të tilla, si: etnia, feja ose gjuha;
- Ekzistenca e një ndjenje solidariteti ose identiteti që bazohet në të perceptuarit të vetes si pakicë.

Të kategorizosh pakicat nuk është e lehtë. Megjithatë, kategoritë që përdoren më shpesh janë:

- Minoritete kombëtare ose etnike: grupet e njerëzve që jetojnë në territorin e një shteti, i cili dominohet nga një grup popullsie i ndryshëm me ta.
- Minoritete gjuhësore: një grup njerëzish që flasin një gjuhë të ndryshme nga shumica e njerëzve në atë vend.
- Pakicat fetare: ata që janë me një fe të ndryshme nga shumica e njerëzve në vend, të tilla si: protestantët në Irlandë, të krishterët në Arabinë Saudite, myslimanët në Danimarkë, Gjermani etj.
- Pakicat seksuale.
- Minoriteti i njerëzve të moshuar.
- Minoriteti i njerëzve të rinj.

Në arsimin fillor, trajtimi dhe kuptimi nga nxënësit, që në fillim të punës, i koncepteve të tilla si *pakicë e shumicë* është shumë i rëndësishëm. Vetëm pas kësaj mund të analizohen funksioni dhe statusi i pakicës ose shumicës. Koncepti i minoriteteve nuk është diçka e panjohur në jetën e përditshme të nxënësve, pasi ata shpesh përjetojnë "përkatësinë" ose "mos-përkatësinë" në një pakicë.

Përkufizimi i minoritetit në këtë rrethanë i referohet përbërjes së popullsisë së shkollës. Për këtë arsye, mësimet në vijim fillojnë me jetën e përditshme të nxënësve dhe përvojat e tyre me pakicat dhe shumicat (mësimet 1-3). Në një hap të dytë, mësimet lidhen me shumicat dhe pakicat në shoqëri dhe me identifikimin e grupeve të ndryshme (mësimi 4). Shkalla e analizës së statusit të grupeve shoqërore varen nga thellësia e diskutimit, motivimi i nxënësve dhe arritjet e përgjithshme akademike të klasës. Jo të gjitha minoritetet janë të paprivileguara. Disa grupe të vogla në shoqëritë tona janë shumë dominuese për disa arsye. Është detyra e mësuesit të nxisë procesin e debatit.

Qëllimi i edukimit për qytetari demokratike është që të mbështesë zhvillimin e kompetencave në tri fusha. Ky kapitull ka profilin e kompetencës së mëposhtme:

Kompetenca në ...		
... analizë dhe gjykimin politik	... përdorimin e metodave	... vendimmarrjen dhe veprimin politik
*** **	**	**

Mbështetja me mjete

Në këtë kapitull do të përdoren mjetet e mëposhtme nga kutia e mjeteve të nxënësit. Mësuesi duhet të vendosë nëse disa ose të gjithë nxënësit kanë nevojë për përgatitje shtesë që të jenë në gjendje të punojnë me këto mjete.

0 Hulumtim në biblioteka

0 Hulumtim në internet

x Kryerja e intervistave dhe sondazheve

0 Interpretimi i imazheve

x Harta mendore

0 Krijimi i posterave

0 Organizimi ekspozitave

0 Planifikimi dhe paraqitja e prezantimeve

0 Përgatitja e sliderave me projektor ose një prezantim në *PowerPoint*

0 Shkrimi i artikujve në gazetash

0 Organizimi i një shfaqjeje

0 Debate të përbashkëta

Kapitulli 3: Barazia -Pakicat dhe shumicat

Si mund të rritim vetëdijen e nxënësve të arsimit fillor për pakicat dhe shumicat në jetën e përditshme?

Titulli i mësimit	Objektivat e mësimit	Detyrat e nxënësve	Burimet	Metodat
Mësimi 1: Të gjithë të ndryshëm, të gjithë të barabartë	Nxënësit mësojnë të njohin dhe të pranojnë njeri tjetrin si pjesë e një grupi. Ata zbulojnë se çfarë kanë të përbashkët dhe për të cilat nuk ishin të ndërgjegjshëm më parë. Nxënësit bëhen të vetëdijshëm për qëndrimet dhe praktikatat në lidhje me këto ndryshime.	Nxënësve u janë paraqitur një nga një numër karakteristikash. Ata duhet të vendosin nëse e kanë apo jo secilën prej këtyre karakteristikave. Pasi kanë përcaktuar karakteristikat e tyre dhe të shokëve, ata diskutojnë çështjet në lidhje me barazinë.	Një copë shkumës ose fill spangoje për të bërë vija në terren.	Punë në grup, diskutim plenar.
Mësimi 2: A është e drejtë? (hulumtim)	Nxënësit bëhen të vetëdijshëm për situatën në shkollën e tyre duke vëzhguar nxënësit e tjerë në kohën e pushimit.	Nxënësit e kryejnë hulumtimin në sheshin e lojërave në shkollë duke numëruar nxënësit pjesëmarrës në veprimtari të ndryshme. Ata shënojnë të dhënat dhe zhvillojnë biseda me nxënësit që nuk janë të përfshirë në ndonjë veprimtari.	Një kopje me tabela për mbajtjen e shënimeve në sheshin e lojërave në shkollë, lapsa.	Punë në grupe me nga katër vetë.
Mësimi 3: A është e drejtë? (vazhdim)	Nxënësit reflektojnë për të dhënat që kanë mbledhur duke analizuar dhe interpretuar intervistat. Ata arrijnë në një përfundim të caktuar për pakicat dhe shumicat në shkollën e tyre.	Pasi kanë mbledhur të gjitha të dhënat sasiore he cilësore, nxënësit analizojnë dhe interpretojnë rezultatet. Ata punojnë me statistikën dhe paraqesin rezultatet para shokëve të klasës.	Shënimet nga mësimi 2, kopje e tabelës së statistikave, lapsa me ngjyrë, postera, zamkë.	Punë me grupe me nga katër vetë, prezantim.
Mësimi 4: Një matricë e pushtetit	Nxënësit kuptojnë se ndodhen disa pakica dhe shumica në vend. Ata kuptojnë se ndjenja e përjashtimit mund të jetë rezultat jo vetëm i veprimit sesa anëtarët e shoqërisë ju shohin ju, por edhe rezultat i mënyrës se si të shohin ty edhe anëtarët e grupit tënd.	Nxënësve iu paraqiten karta të ndryshme që tregojnë grupet brenda një shoqërie - me disa grupe që i përkasin një pakice dhe disa shumicës. Ata i ndajnë kartat sipas asaj që mendojnë nëse grupet i përkasin një pakice apo shumicës. Ata caktojnë kartat e fuqisë (fuqi e ulët ose fuqi e lartë) për grupet. Në një <i>seancë plenare</i> , diskutohet se çfarë efekti mund të ketë përkatësia në shumicë apo në pakicë.	Kartat me fjalë dhe kartat e fuqisë.	Diskusim plenar.

Mësimi 1

Të gjithë të ndryshëm, të gjithë të barabartë Ne pranojmë njëri-tjetrin në një grup

Objektivat e mëimit	Nxënësit mësojnë të njohin dhe të pranojnë njëri-tjetrin si pjesë e një grupi. Nxënësit zbulojnë çfarë kanë të përbashkët dhe të cilën nuk kishin dijeni më parë. Ata bëhen të vetëdijshëm për qëndrimet dhe praktikatat lidhur me ndryshimet.
Detyrat e nxënësve	Nxënësve iu paraqiten një seri karakteristikash një nga një. Ata duhet të vendosin nëse ata kanë ose ndonjë nga këto karakteristika. Pasi kanë vërejtur karakteristikat e tyre dhe ato të shokëve diskutojnë çështje që lidhen me barazinë.
Burimet	Një shkumës ose spango për vizatimin e vijës në tokë.
Metodat	Puna në grupe, diskutim plenar.

Përshkrimi i mëimit

Mësuesi vizaton një vijë në dysheme në mes të klasës ose shtrin një fill spango në të. Hapësira në të dyja anët e vijës, përgjatë saj duhet të jetë e mjaftueshme për qëndrimin e nxënësve.

Mësuesi u kërkon të gjithë nxënësve që të qëndrojnë në njërin anë të vijës (të gjithë në të njëjtën anë).

Mësuesi përmend, një nga një, disa karakteristika. Sa përmendet një karakteristikë, nxënësit duhet të vendosë shpejt nëse kjo vlen për ta. Ata që pranojnë se e kanë atë karakteristikë duhet të kalojnë në anën tjetër të vijës. Pasi të kenë kapërcyer vijën, nxënësit shohin përreth për të parë se kush tjetër ka bërë të njëjtën gjë.

Më poshtë janë disa shembuj karakteristikash që mësuesi mund t'i përmendë. Nxënësit që:

- kanë veshur xhinse;
- kanë sy blu;
- kanë vizituar vende të tjera në Evropë;
- lexojnë rregullisht një gazetë;
- kanë ngrënë mëngjesin sot;
- kanë një motër ose vëlla;
- u pëlqen të shikojnë televizion;
- u pëlqen të luajnë futboll.

Tani, nxënësve mund t'u kërkohej të sugjerojnë karakteristika, por mësuesi duhet të jetë i vëmendshëm dhe të reagojë ndaj karakteristikave të ndjeshme.

Pasi loja të ketë arritur qëllimin e saj, nxënësit ftohen të formojnë një rreth dhe të diskutojnë për çështjet e mëposhtme:

- A e gjetën veten në një grup me dikë me të cilin mendonit se nuk kishit asgjë të përbashkët?
- Si ndiheni teksa jeni pjesë e një grupi të madh?
- Si ndiheni që jeni vetëm?

Variacion:

Sa po të jetë përmendur një karakteristikë, nxënësit shkojnë të formojnë një grup me ata që kanë karakteristika të njëjta. Ata qëndrojnë së bashku për të diskutuar për të përbashkëtat. Diskutimet e tyre mund të lidhen, për shembull, me preferencat dhe sjelljen.

Mësimi 2

A është e drejtë? (hulumtim)

Pakicat dhe shumicat në oborrin e shkollës

Objektivat e mësimimit	Nxënësit bëhen të vetëdijshëm për situatën në shkollën e tyre duke vëzhguar nxënësit e tjerë në kohën e pushimit.
Detyrat e nxënësve	Nxënësit kryejnë hulumtime në oborrin e shkollë duke numëruar nxënësit pjesëmarrës në veprimtari të ndryshme. Ata shënojnë rezultatet dhe zhvillojnë biseda me nxënësit, të cilët nuk janë të përfshirë në ndonjë veprimtari.
Burimet	Një kopje të tabelës për të marrë shënime në oborrin e shkollës, lapsa.
Metodat	Grupe me nga katër vetë.

Informacion

Hulumtimi sasior dhe cilësor në arsimin fillor

Metodat sasiore të mbledhjes së të dhënave - *statistikat* - mësohen për disa arsye: janë të dobishme për jetën e përditshme, luajnë një rol të rëndësishëm në lëndë të tjera dhe nxisin arsyetimin kritik kur përdorin të dhëna reale.

Mësimi i statistikës në shkollën fillore, zakonisht, bëhet përmes shkencave natyrore ose si pjesë e programit të lëndës së matematikës. Në shumë raste, në shkollën fillore, mësimi metodat sasiore të grumbullimit të dhënave mbetet në nivelin e nj mjeti ndihmës dhe shumë rrallë përfshin analizimin dhe interpretimin e të dhënave të grumbulluara. Për të nxitur proceset e të menduarit kritik dhe të arsyetimit, mësimi i metodave sasiore nuk duhet të ndalet deri në prezantimin e rezultateve me anë të grafikëve ose diagrameve. Është e rëndësishme të përqendrohemi në lidhjen e metodave të marrjes së të dhënave me ato çfarë kanë qenë zbuluar më parë, dhe në interpretimin e rezultateve.

Shtimi i hulumtimeve cilësore i ndihmon nxënësit të fitojnë më shumë njohuri për atë që i shkakton të dhënat e regjistruara dhe për çfarë qëndron në themel të tyre. Në këtë kontekst, sugjerohet që nxënësit të lejohen të dalin me ide të tyre për pyetjet e intervistës. Duke bërë këtë, në një farë mënyre, nxënësit zhvillojnë kuptimin e vërtetë të çështjeve që janë duke u hetuar. Në dy mësimet e më pasme, elementet kryesore janë përdorimi i të dhënave reale nga jeta e përditshme e nxënësve dhe interpretimi i rezultateve prej tyre.

Përshkrimi i mësimimit

Mësuesi e ndan klasën në grupe me nga katër vetë. Për hulumtimet e tyre, secili grup do të fokusohet në një aspekt të asaj që po ndodh në oborrin e shkollës në kohë e pushimit.

Shembuj të aspekteve për hulumtime:

- numri i djemve dhe vajzave të angazhuara në veprimtari;
- veprimtaritë sportive që po ndodhin;
- lojërat e tjera që po luhen;
- temat që diskutohen;
- veprimtaritë e ndryshme të nxënësve të rinj dhe të vjetër.

Secilit grup do t'i caktohet një aspekt i hulumtimit për të gjetur të dhëna rreth *pakicave* dhe *shumicave* në shkollën e tyre. Grupi duhet të formulojë temën kërkimore ku dëshiron të përqendrohet. Nxënësit shkruajnë pyetjen e tyre kryesore në kopjen e shtypur të tabelës së hulumtimit.

Shembuj të pyetjeve:

- "Sa djem dhe vajza janë të përfshirë në veprimtaritë gjatë pushimit?"
- "Çfarë lloje veprimtarish sportive luhen në kohën e pushimit dhe nga kush?"

Përveç kësaj, nxënësit duhet të formulojnë një grup prej jo më shumë se pesë pyetjesh, në lidhje me temën e kërkimit që dëshirojnë të zhvillojnë ndaj nxënësve të tjerë në oborrin e shkollës.

Shembuj:

- "Pse mendoni se ka më shumë djem/vajza që zhvillojnë këtë veprimtari?"
- "Pse mendoni se ka më pak djem/vajza që e luajnë këtë lojë?"
- "Çfarë do të dëshironit të ndryshonit?"

Gjatë pushimit të gjatë, nxënësit shkojnë në oborrin e shkollës dhe vijnë kërkimin në grupe. Në varësi të nivelit organizativ të klasës, puna mund të ndahet edhe brenda grupit (dy prej anëtarëve marrin të dhëna për rezultatet sasiore, ndërsa dy të tjerë parashtrojnë pyetjet cilësore dhe mbajnë shënime).

Pasi të ketë përfunduar kërkimi, nxënësit kthehen në klasat e tyre dhe diskutojnë për rezultatet e tyre brenda grupeve. Cila është përshtypja e tyre e përgjithshme? A kanë rezultate të ngjashme?

Mësimi 3

A është e drejtë? (vazhdim)

Pakicat dhe shumicat në oborrin e shkollës

Objektivat e mësimit	Nxënësit reflektojnë për të dhënat që janë mbledhur dhe analizojnë e interpretojnë intervistat. Ata arrijnë në një përfundim të caktuar për pakicat dhe shumicat në shkollën e tyre.
Detyrat e nxënësve	Nxënësit analizojnë të gjitha të dhënat sasiore dhe cilësore dhe interpretojnë rezultatet. Ata punojnë me statistikave dhe i paraqesin rezultatet e tyre para shokëve në klasë.
Burimet	Shënimet nga mësimi 2, kopjet e tabelave të statistikave, lapsa me ngjyrë, postera, zamkë.
Metodat	Punë me grupet me nga katër vetë, prezantim.

Përshkrimi i mësimit

Nxënësit ulen së bashku në grupet e tyre dhe shohin me kujdes shënimet nga mësimi i mëparshëm.

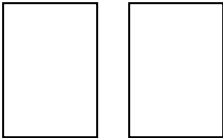
Ata diskutojnë se si do të paraqesin rezultatet e hulumtimit të tyre. Mësuesi u jep nxënësve një tabak të madh letre, të cilin nxënësit do ta përdorin për të bërë një poster.

Grupet pastaj punojnë për prezantimin e rezultateve të tyre. Këto rezultate duhet të ndahen në tri

pjesë të mëdha në poster:

- rezultatet sasiore (pasqyrë statistikore);
- rezultatet cilësore (rezultatet nga intervistat);
- interpretimet dhe zgjidhjet e mundshme.

Tabela në vijim tregon një paraqitje të mundshme të posterit:

Pyetja hulumtuese:
1. Statistikat

2. Çfarë mendojnë nxënësit?
- <i>Është e padrejtë që ...</i>
- <i>Unë mendoj se ne duhet të ...</i>
-
3. Çfarë do të thotë kjo?
- <i>Më shumë hapësirë për sport?</i>
- <i>Futboll edhe për vajzat?</i>
-

Ndërsa nxënësit punojnë në posterat e tyre, mësuesi ecën nëpër klasë dhe ofron sugjerime për pyetjet e veçanta ose për rezultatet.

Pasi të kenë përfunduar punën, secilit grup i jepen pesë minuta për të paraqitur posterin e tyre. Të gjithë posterat duhet të afishohen pastaj në shkollë, në një vend ku mund të shihen edhe nga nxënës të tjerë.

Variacion:

Interpretimet dhe zgjedhjet e nxënësve mund të jenë objekt i një diskutimi të mëtejshëm rreth hulumtimit dhe pasojave të mundshme që mund të lindin prej tij, jo vetëm për klasën, por edhe për të gjithë shkollën. Prezantimi në këshillin nxënësve ose në takimin me mësuesit mund të çojë në ndryshime të situatës së *pakicave/shumicave* në shkollë.

Mësimi 4

Një matricë e pushtetit

Pakicat dhe shumicat në vendin tonë

Objektivat e mësimit	Nxënësit kuptojnë se në vend ekzistojnë disa pakica dhe disa shumica. Ata kuptojnë ndjenja e përjashtimit mund të jetë rezultat jo vetëm i mënyrës si ju shohin anëtarët e shoqërisë, por edhe se si të shohin anëtarët e grupit tënd.
Detyrat e nxënësve	Nxënësit prezantohen me karta të ndryshme që tregojnë grupet brenda një shoqërie - me disa grupe që i përkasin një pakice dhe disa shumicës. Ata ndajnë kartat sipas mendimit të tyre, nëse ata i përkasin një pakice apo shumice. Ata caktojnë kartat e pushtetit për grupet (pushtet i ulët ose pushtet i lartë). Në një <i>seancë plenare</i> , ata diskutojnë se çfarë pasoje ka përkatësia në shumicë apo në pakicë.
Burimet	Kartat fjalësh dhe kartat e fuqisë.
Metodat	Diskutim plenar

Përshkrimi i mësimit

Nxënësit ulen në një rreth. Duhet bërë kujdes që të gjithë nxënësit të mund të shohin në mes të rrethit.

Mësuesi vendos, në dyshemenë në mes të rrethit, setin e kartave me emra të grupeve të ndryshme brenda shoqërisë. Disa nga grupet duhet t'i përkasin *pakicave* dhe disa *shumicave*.

Shënim:

Është e rëndësishme të mbahet parasysh që jo të gjitha grupet e pakicave kanë pak pushtet në shoqëri!

Shembuj:

- fëmijët;
- njerëzit me aftësi të kufizuara;
- politikanët;
- njerëzit me ngjyrë të ndryshme të lëkurës;
- lojtarët;
- grindavecët;
- njerëzit shumë fetarë, që e tregojnë fenë e tyre me veshje të ndryshme;
- priftërinjtë dhe murgeshat;
- njerëzit e moshuar;
- pakica si: Romët, Egjiptianët, Arumunët etj.;
- menaxherët;
- punëtorët;
- shtëpiaket;
- mjekët;
- meshkujt;
- femrat.

Nxënësit duhet të shikojnë skeda të ndryshme. Pastaj, secili të marrë një skedë dhe, pa thënë gjë, duke u bazuar në njohuritë e tij, të klasifikojë grupin që shënohet në kartë si pakicë apo si shumicë. Ky duhet të jetë *hapi i parë* në fillimin e një "matrice të pushtetit". Vetëm një nxënës duhet të ngrihet, në një kohë të dhënë, dhe të marrë një skedë.

Më tej, matrica do të vazhdojë duke iu caktuar skeda pushteti pakicave dhe shumicave të ndryshme. Kjo do të jetë interesante për nxënësit, pasi ata do të zbulojnë se edhe pakicat mund të jenë shumë të pushtetshme në një shoqëri.

Pushteti	Pakica	Shumica
Pushtet shumë i lartë		
Pushtet i lartë		
Pushtet i mesëm		
Pushtet i pakët		
Pa pushtet		

Pasi të ketë përfunduar matrica, nxënësit diskutojnë pasojat që mund të ketë niveli i ndryshëm i pushtetit. Mësuesi drejton diskutimin, duke marrë parasysh me ndjeshmëri të lartë edhe qëndrimet e mëparshme ose idetë fikse të nxënësve .